

Аблабекова Ж. К., Гапарова А. Э.

СТУДЕНТТЕРДИН ӨЗ АЛДЫНЧА ИШТӨӨСҮН КҮЧӨТҮҮ

Аблабекова Ж. К., Гапарова А. Э.

АКТИВИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

J. K. Ablabekova, A. E. Gaparova

ACTIVATION OF INDIVIDUAL WORK OF STUDENTS

УДК: 378.14.85.

Бул макалада студенттердин өз алдынча иши каралган.

Негизги сөздөр: тең укутуу, тең күчтөгү, бирдей маанидеги, компоненти, кесиптик компетенция, студенттердин өз алдынча иши.

Рассматриваются вопросы самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: равноправный, равносильный, одинаковые по содержанию, профессиональная компетенция, самостоятельная работа студентов

It is dealt with the questions of individual work of students.

Keywords: equal partners, on equal terms, same professional contents, competent, individual work of students.

ЖОЖдо билим берүү ишмердүүлүгүн кайра курууда студентти окуу процессинде борбордук фигура катары кароо, анын индивидуалдык траекториясын түзүү маселеси келип чыкты. Бул маселелер ЖОЖдо бүтүрүүчүнүн терең фундаменталдык билим алуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу жана анын мазмундук моделин иштеп чыгуу талап кылынат. Өз учурунда модель төмөнкү бөлүктөрдү өзүнө камтыйт: турмуштук жана кесиптик өзгөрмөлүү кырдаалдарды талдоо менен аларга тез ыңгайланышуу; жаңы билимдерге ээ болууга үзгүлтүксүз умтулуу; кесиптик милдеттерди чечүү үчүн жогорку билимин практикада колдонууга даяр болуу; маалыматтын баардык агымын талдоо үчүн жаңы технологияларды колдонуу; кесиптик ишмердигин жашоосунда колдоно билүү; өз алдынча сынчыл-чыгармачылык ой жүгүртө билүү ар кандай командаларда иштей билүү; алдыга койгон максатка. Бүтүрүүчүнүн мындай сапаттары аларды өз алдынча окуп-таанып билүү иш аракеттерине тартуу, башкача айтканда студенттердин өз алдынча иштерин (СӨИ) активдештирүү шартында көбүрөөк калыптанат. Өлкөбүздүн ЖОЖдорунун окуу пландарында дисциплиналарды үйрөнүү үчүн окуу жүктөмдөрүнүн көлөмүнүн дээрлик жарымы студенттердин өз алдынча ишине ажыратылган, бирок аны уюштурууга жана ишке ашырууга тийиштүү көңүл бурулбай келе жаткандыгы эч кимге жашыруун эмес. СӨИни уюштуруудагы эң башкы кемчилик – аны өткөрүүнүн формаларынын жана түрлөрүнүн бир өткөрүлөтү. Көпчүлүк учурларда СӨИ традициялык формада өткөрүлөт: реферат, курстукиш (долбоорлоо), квалификациялык (дипломдук) иш, ал эми тандалма студенттерге – конференция даярдоо. Ошондуктан окуу процессин уюш-

туруунун 50%ке жакын окуу убактысы өз алдынча иштерге берилген шартта СӨИнин мазмунун жана методдорун өркүндөтүү милдети бир кыйла актуалдуу болууда. СӨИ жогорку билим берүүнүн негизи болууга тийиш. Учурда СӨИни уюштурууга акыркы даражадагы мамиле жасалып келүүдө. Анын башкы себеби, студенттердин өз алдынча иши окутуучунун окуу жүктөмү катары эсептелбегендигинде жана дисциплиналар боюнча тийиштүү окуу методикалык комплекстердин жоктугунда. Булар болочок адистин билиминин сапатына, анын толук кандуу адис болуп калыптанышына кедергисин тийгизүүдө.

СӨИ лекция, практикалык жана лабораториялык сабактар сыяктуу сабактардын катарында турушу керек, б.а., ал жогорудагы сабактар сыяктуу эле окуу процессинин тең укуктагы, тең күчтөгү, бирдей маанидеги компоненти болууга тийиш.

Студенттердин өз алдынча ишин уюштурууну ишке ашыруу болочок адистин окуу ишмердигинин стилин жана көндүмдөрүн иштеп чыгууда, билиминин ар дайым жаңыланып турушуна мүмкүндүк түзөт.

ЖОЖго жаңы келген студент билим берүүнүн жаңы мазмуну (жалпы билим берүүнү кенейтүү жана кесиптик даярдыкты тереңдетүү), ошондой эле буга чейин ага белгисиз болгон окутуунун формалары (лекция, семинар, практикалык, лабораториялык сабактар ж.б.) менен таанышат. Студент программада жана окуу куралдарында каралган билимдерди алат, аларды өздөштүрүүнүн ыкмалары менен таанышат. Мына ушулардын бардыгына жеке өз алдынча ишинин натыйжасында гана жетет. Анткени өз алдынча өздөштүрүлгөн билимдер бир кыйла таасирдүү болот, алар студенттин өздүк менчигине айланат, ошондой эле жүрүм-турумдун мотивин аныктайт, интеллектуалдык белгилерин, көңүл буруусун, байкагычтыгын, сынчыл көз-карашын калыптандырат, баалоо билгичтигин өнүктүрөт. Жогорку билимдүү адистерди сапаттуу даярдоого, окуу планында каралган бардык дисциплиналарды иш жүзүндө терең жана системалуу түрдө үйрөнүүгө алардын окуу-методикалык комплекстерин түзүү аркылуу гана жетишүүгө болот. демек, дисциплинанын окуу-методикалык комплекси (ОМК) студенттердин өз алдынча ишин (СӨИни) уюштуруу жана башкаруу үчүн өзгөчө мааниге ээ.

Ошондуктан СӨИни уюштуруудагы жана башкаруудагы окутуунун негизги милдети – окуу материалынын структурасын өзгөртүүгө алып келген

жана студенттердин аны өздөштүрүүсүн жеңилдеткен ОМКны иштеп чыгуу болуп эсептелет.

Учурда дисциплиналардын окуу методикалык – комплексинин байланышынын интерактивдик каражаттарынын коштоосуз элестетүү мүмкүн болбой калды. Бул мезгилде окутуучу студенттер менен группалык да, жекече да диалогго чыгууга мүмкүндүк алат. Өнүккөн өлкөлөрдүн билим берүү мейкиндиктерине окутуучунун студенттер менен электрондук почта аркылуу жазуу ишинин аткарылышын талкуулоо же суроолор жана жооптор окутуунун элементинин ажырагыс бөлүгү болуп калган. Мына ошондуктан, бизде да ЖОЖдор бир окутуучунун мындай байланышын стратегия жана тактикасы жөнүндө ойлоношу, ошондой эле окуу материалдарын онлайндык мейкиндикке чыгуусу зарыл.

Студенттин өздүк ишин уюштуруу жана аны башкаруу үчүн окутуучу эң жок дегенде төмөнкү шарттарды түзүшү керек:

1) активдүү окутуу методдорун колдонуу (группалык жана жуптук иштер, оор суроолорду коллектив менен талдоо, ишкер оюндар илимий жана изилдөө иштер, семинарлар, практикалык сабактар, лабораториялык иштер ж. б.);

2) окуу методикалык колдонмолорду жана көрсөтмөлөрдү жасоо, студенттер өздөштүргөн билимдерди текшерүү үчүн жана студенттер өз алдынча окуп, жаңы билимдерге ээ болуу үчүн дидактикалык материалдарды даярдоо, ар бир дисциплина боюнча окуу методикалык комплекстерди (ДОМК) иштеп чыгуу. Ал эми ДОМК иштеп чыгууда билим берүү стандартынын талаптарын, студенттин жекече жөндөмдүүлүгүн эске алуу менен окутуунун принциптерин сактоо зарыл. Студенттердин өз алдынча иштерин активдештирүү максатында Ош мамлекеттик университетинде төмөнкүдөй иштер жүргүзүлүүдө:

- Студенттердин өз алдынча жана илимий иштерин пландоо жана уюштуруу боюнча тренингдер жүргүзүлүүдө.
- Бардык багыттагы окуу пландарына студенттердин өз алдынча ишине сааттар бөлүнүүдө.
- Дисциплина боюнча окуу методикалык комплекстер, методикалык колдонмолор иштелип чыгууда.
- Ар бир модулдун жыйынтыгы менен Ош МУнун мониторинг борбору аркылуу уюштурулган

студенттердин эң мыкты аткарылган чыгармачылык конкурстар өткөрүлүүдө.

- Мындан тышкары, ОшМУнун “Башталгыч билим берүүнүн теориясы жана методикасы” кафедрасында кишинин физиологиясы курсунун бөлүмдөрү боюнча 3-курсун студенттери үчүн методикалык колдонмолор иштелип чыгууда. Бул методикалык колдонмолор студенттердин кишинин физиологиясы боюнча жаңы билимдерге өз алдынча ээ болуусуна, студенттердин алган билимдерин кеңейтүүгө, бекемдөөгө жана ошол эле учурда өз алдынча креативдүү ой-жүгүртө билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүүгө мобилдүүлүккө, ийкемдүүлүккө илимий изилдөө жана кесиптик компетенцияга ээ болуу үчүн өз алдын иштерди аткаруусуна багыт берүү максатында түзүлүүдө.
- Ал эми өздүк ишинин аткарылышы боюнча отчет берүү жана түшүнбөгөн суроолоруна карата консультацияларды алуу окутуучунун офистик саатты учурунда ишке ашырылат. Методикалык колдонмо студенттин өздүк иштери үчүн тапшырмалар дедактикалык максаттарына жана кесиптик багыттарына жараша бөлүнгөн. Кишинин физиологиясы боюнча өз алдынча жаңы билимдерге ээ болуу үчүн: текстти окуу, тексттен көчүрүп жазуу, сүрөт тартуу, энциклопедия жана справочниктер менен иштөө тексттин планын түзүү.
- Кишинин физиологиясы боюнча билимдерин, билгичтиктерин өз алдынча бекемдөө, толуктоо, кеңейтүү үчүн: окуу материалдарынын үстүнөн иштөө (окуу китеби, кошумча адабияттар, аудио-видео жазуулар); суроолорго жооп жазуу; лекциянын конспектиси менен иштөө; докладдарды, рефераттарды даярдоо; тема жана бөлүм боюнча библиографияларды түзүү. Кишинин физиологиясы дисциплинасын да өз алдынча ой жүгүртө билүү ишмердүүлүгүнө ээ болуу үчүн: талдоо, кишинин физиологиясы боюнча окуп үйрөнүүдө чыккан кыйынчылыктарды топтук жана жекече талдоо жана андан чыгуу.
- Кишинин физиологиясы боюнча СӨИ милдеттерин аткарып бүткөндөн кийин студент тапшырмаларын жыйынтыктоо, талдоо, корутундулоо иштерин аткарат жана ар бир тапшырманын аткарылышы боюнча иштерин топтойт жыйынтыгында балл топтоо менен өзүн өзү баалайт.

Таблица: “Кишинин физиологиясы” деп аталган дисциплинанын окуу көлөмү.

Семестр	Кредиттердин саны	Жалпы саат	Анын ичинен				Текшерүүчү формасы
			Байланыш сааттар			СӨИге бөлүнгөн саат	
			Лекциялык саат	Практикалык саат	Лабораториялык саат		
3	4	120	28	16	16	60	экзамен

Жыйынтыгында, студенттердин өздүк иштердин натыйжалуулугу мугалимдин аралыктан жасаган таасирлеринен жана студенттин өзүнүн үзгүлтүксүз активдүү аракетинен көз каранды экени аныкталды.

Адабияттар:

1. Бугубаева В. Т. Вестник КНУ им. Ж.Баласагына – Б. 2013-55С.

2. Байгазие К. Б. Вестник ОшГУ-Ош, 2003-93 бет.
3. Захочая Т. М. Самостоятельная работа студентов в условиях организации учебного процесса в системе кредитно-зачетных единиц // Пед.н. – 2012 – С. 112.

Рецензент: к.филос.н., профессор Карабеков К. Ч.